

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 27.10.2006
KOM(2006) 638 lopullinen

KOMISSION KERTOMUS

Rakennerahastot 2005 – 17. vuosikertomus

{SEK(2006) 1373}

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Johdanto	3
2.	Toteutuksen tarkastelu	3
3.	Johdonmukaisuus ja koordinointi	8
4.	Arvioinnit	10
5.	Varainhoidon valvonta	10
6.	Komissiota avustavat komiteat	12

KOMISSION KERTOMUS

Rakennerahastot 2005 – 17. vuosikertomus

Tämä kertomus esitetään rakennerahastoja koskevista yleisistä säännöksistä annetun asetuksen (EY) N:o 1260/1999 45 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Kyseessä on 17. vuosikertomus, joka kattaa rakennerahastojen toiminnan vuonna 2005.

Tämän kertomuksen sisältöön liittyviä tarkempia tietoja annetaan komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa (joka on tämän kertomuksen liitteenä).

1. JOHDANTO

Vuonna 2005 toimet keskittyivät etenkin ohjelmakauden 2000–2006 onnistuneeseen päättämiseen sekä koheesiolitiikan uuden ohjelmasukupolven valmisteluun (vuodet 2007–2013). Osana tätä valmistelua komissio esitti heinäkuussa taloudellista, sosiaalista ja alueellista koheesiota koskevien yhteisön tason strategisten suuntaviivojen luonnosta käsittelevän tiedonannon¹. Suuntaviivoissa vahvistetaan yhteisön painopisteet uusissa ohjelmissa. Lisäksi komissio käynnisti vuoden 2005 aikana neuvottelut Euroopan investointipankin ja muiden kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa tiivistääkseen yhteistyötä koheesiolitiikan tavoitteiden saavuttamisen alalla. Vuonna 2005 päästiin sopimukseen kahdesta aloitteesta: JASPERS (Joint assistance to support projects in the European regions – Euroopan alueiden hankkeille annettava yhteinen apu), jonka tarkoituksena on auttaa koheesiolitiikan merkittävimpiä edunsaajia valmistelemaan laadukkaita hankkeita, sekä JEREMIE (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises – Euroopan yhteiset resurssit mikro- ja keskikokoisten yritysten tukemiseksi), jolla helpotetaan pienten ja keskisuurten yritysten ja mikroyritysten rahoituksen saantimahdollisuuksia².

2. TOTEUTUKSEN TARKASTELU

2.1. Talousarvion toteuttaminen

2.1.1. EAKR

Vuonna 2005 talousarvion toteuttaminen oli yleisesti ottaen tyydyttävää. Varainhoitovuoden 2005 aikana maksusitoumusmäärärahoista toteutettiin 99,96 prosenttia (99,70 prosenttia vuonna 2004). Maksujen toteuttamisaste oli 99,65 prosenttia (99,03 prosenttia vuonna 2004). Vuoden 2005 lopussa oli edellisten vuosien sitoumuksia, joiden perusteella oli vielä suoritettava maksuja³, yhteensä

¹ KOM(2005) 299, 5. heinäkuuta 2005.

² Parhaillaan neuvotellaan komission, EIP:n ja Euroopan neuvoston kehityspankin kolmannesta yhteisestä aloitteesta (JESSICA), jonka tavoitteena on tukea rahoitushankkeita kaupunkialueiden kunnostamiseksi ja kehittämiseksi käyttäen uusia rahoitusjärjestelyjä.

³ RAL (les restes à liquider), eli avoimet sitoumukset edellisiltä vuosilta.

55,4 miljardin euron verran (48,97 miljardia euroa vuonna 2004), ja tästä summasta EAKR:n osuus oli 39,9 miljardia euroa (35,9 miljardia euroa vuonna 2004). Sitoumusten kokonaismäärä oli 27,1 miljardia euroa vuonna 2005 (26,5 miljardia euroa vuonna 2004).

On syytä muistaa, että koheesiopolitiikan alalla tuetaan investointeja esimerkiksi merkittäviin hankkeisiin, joten varoja sidotaan usein hyvissä ajoin ennen maksuja, jotka ovat osoitus hankkeen toteuttamisesta paikan päällä.

Rakennerahastojen varainhoitoon sovelletaan sääntöjä, joissa vahvistetaan ajalliset rajat aiempiin sitoumuksiin liittyvien maksujen saamiselle (nk. ”n+2 -sääntö”⁴). Vuosina 2000–2003 toteutettujen sitoumusten avoimeksi jäänyt määrä oli vuoden 2006 alussa 3,4 miljardia euroa. Sen jälkeen, kun ”n+2 -säännöstä” poikkeavat tapaukset (valtiontuki, merkittävät hankkeet) oli analysoitu, vapauttamisuhan alaisia sitoumuksia oli arviolta 42 miljoonan euron verran (vain 0,19 prosenttia sitoumusten kokonaismäärästä).

2.1.2. ESR

Vuonna 2005 talousarvion toteuttaminen oli erittäin tyydyttävää. Maksusitoumusmäärärahoista toteutettiin 99,93 prosenttia vuonna 2005 (99,07 prosenttia vuonna 2004). Maksumäärärahoista toteutettiin 99,86 prosenttia (99,31 prosenttia vuonna 2004), kun mukaan luetaan 720 miljoonan euron lisämäärärahat, jotka osoitettiin ESR:lle kokonaismäärärahasiirron ja lisätalousarvion kautta. Maksamatta olevia sitoumuksia oli vuoden 2005 lopussa yhteensä 20,74 miljardia euroa (19,35 miljardia euroa vuonna 2004), ja tästä summasta 20,44 miljardia euroa oli suunnattu ESR:n nykyiselle ohjelmakaudelle (18,59 miljardia euroa vuonna 2004). Aiempiin ohjelmakausiin liittyvät maksamatta olevat sitoumukset vähenivät vuoden 2004 lopun 762,1 miljoonasta eurosta 304,7 miljoonaan euroon vuoden 2005 lopussa (60 prosentin vähennys).

Vuosien 2000, 2001, 2002 ja 2003 sitoumuksiin sovellettiin ”n+2 -sääntöä” vuoden 2005 lopussa yhteensä 17 ohjelman osalta, ja kyse oli yhteensä 125 131 596 euron ESR-varoista (0,35 prosenttia vastaavasta sidotusta määrästä).

⁴ Asetuksen (EY) N:o 1260/1999 31 artiklan 2 kohdassa vahvistetaan ”n+2 -sääntö”: Komissio vapauttaa viran puolesta sen osan maksusitoumuksesta, josta ei ole suoritettu ennakkomaksua tai jonka osalta komissiolle ei ole esitetty 32 artiklan 3 kohdassa määriteltyä hyväksyttävää maksupyyntöä tai, tarvittaessa ja kyseeseen tulevien määrien osalta, komission myöhemmän, toimenpiteen tai toimen hyväksymistä koskevan päätöksen päivämäärää seuraavan toisen vuoden loppuun mennessä tai 37 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun loppukertomuksen toimittamista koskevan määräajan päättymiseen mennessä; rahastojen rahoitustukea kyseiselle tukitoimelle pienennetään vastaavalla määrällä. Kertomuksessa viitataan myös ”n+18 -sääntöön”, joka määritellään edellä mainitun asetuksen 32 artiklan 2 kohdassa: ”Maksuviranomainen joutuu maksamaan ennakkomaksun takaisin komissiolle osittain tai kokonaisuudessaan, riippuen edistymisestä tukitoimen täytäntöönpanossa, jos maksatushakemusta ei ole lähetetty komissiolle 18 kuukauden kuluessa siitä, kun päätös myöntää rahoitustukea rahastosta tehtiin. Ennakkomaksuista mahdollisesti syntyvä korkotulo kohdennetaan maksuviranomaisen toimesta kyseiselle tukitoimelle.”

2.1.3. EMOTR:n ohjausosasto

Vuonna 2005 talousarvion toteuttaminen oli erittäin tyydyttävää: maksusitoumusmäärärahojen toteuttamisaste oli 99,37 prosenttia ja maksumäärärahojen 99,93 prosenttia. Vuoteen 2004 verrattuna maksusitoumuksia tehtiin 8,8 prosenttia enemmän ja maksuja suoritettiin 4,7 prosenttia enemmän. Maksujen kokonaismäärä oli 3 587 miljoonaa euroa, josta 3 099 miljoonaa euroa oli suunnattu kauden 2000–2006 ohjelmiin (tavoite 1: 2 753 miljoonaa euroa, Leader+: 334,5 miljoonaa euroa, PEACE: 11,5 miljoonaa euroa) ja 487,4 miljoonaa euroa ohjelmakaudelle 1994–1999 sijoittuvien 78 ohjelman päättämiseen. Maksamatta olevien sitoumusten kokonaismäärä oli vuoden 2005 lopussa 7,085 miljoonaa euroa (7,657 miljoonaa euroa vuonna 2004).

Sitoumuksia vapautettiin ”n+2 -säännön” täytäntöönpanon johdosta 37,2 miljoonan euron edestä (1,28 prosenttia vastaavan maksuerän kokonaissitoumuksista).

2.1.4. KOR

Kaiken kaikkiaan vuonna 2005 toteutettiin 99,57 prosenttia maksusitoumusmäärärahoista ja 94,16 prosenttia maksumäärärahoista. Maksamatta olevia sitoumuksia oli vuoden 2005 lopussa yhteensä 222 miljoonan euron edestä (165,5 miljoonaa euroa vuonna 2004).

Maksusitoumuksia vapautettiin ”n+2” -säännön täytäntöönpanon johdosta noin 50 miljoonan euron verran vuoden 2005 osalta (8,9 prosenttia kaikista sitoumuksista vuoden 2003 osalta).

2.2. Ohjelmien toteuttaminen

2.2.1. Tavoite 1

Todennettujen menoilmoitusten muodossa jäsenvaltioilta saatujen tietojen perusteella (ks. liitteen osa 5) vuonna 2005 tavoite 1-ohjelmissa keskityttiin edelleen perusinfrastruktuurihankkeisiin liittyviin investointeihin (40,1 prosenttia), joista liikenteen infrastruktuurien osuus oli yli puolet (54,3 prosenttia kaikista infrastruktuuri-investoinneista). Yli kolmannes (34,5 prosenttia) tavoitteen 1 varoista investoitiin tuottavaan ympäristöön, missä painopiste oli edelleen pk-yritysten ja käsiteollisuusalan tukemisessa (30,4 prosenttia). Inhimillisiä voimavaroja koskeviin hankkeisiin suunnattujen investointien osuus oli 23,8 prosenttia tavoite 1 -alueiden voimavaroista. Tämän alan rahoitustoimet jakautuivat tasaisesti työmarkkinapoliittisiin toimiin, kuten nuorille ja pitkäaikaistyöttömille suunnattuihin toimenpiteisiin (32,1 prosenttia), yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen (30,8 prosenttia) ja muihin toimenpiteisiin.

2.2.2. Tavoite 2

Tavoite 2 -alueilla ohjelmien painopiste säilyi edelleen tuottavassa ympäristössä, johon suunnattiin yli puolet (57 prosenttia) kaikista rahoitusvaroista. Pk-yritysten ja käsiteollisuusalan tukemiseen käytettiin eniten varoja, 57,2 prosenttia. Toiseksi tärkein rahoituskohde oli infrastruktuuri, johon käytettiin 28,7 prosenttia kaikista tämän alan tavoite 2 -varoista. Toisin kuin tavoite 1-ohjelmissa, menot eivät liittyneet perusinfrastruktuuriin, kuten liikenteeseen ja ympäristöön. Sen sijaan

rahoituksellisesti merkittävin ala oli teollisen joutomaan ja muiden taantuvien alueiden kunnostaminen (43,9 prosenttia). Inhimillisten voimavarojen alalla (10,1 prosenttia tavoite 2 -alueiden kokonaisinvestoinneista) merkittävimmät investointikohteet liittyivät työvoiman joustavuuteen, yrittäjyyteen, innovaatiotoimintaan sekä tieto- ja viestintätekniikoihin (31,2 prosenttia kokonaisinvestoinneista).

2.2.3. *Tavoite 3*

Vuonna 2005 ESR:n investoinneissa pääpaino oli edelleen Euroopan työllisyysstrategian tukemisessa ja etenkin työmarkkinoilla työllistyvyyttä, elinikäistä oppimista ja yhtäläisiä mahdollisuuksia edistävissä toiminna. Toisaalta yrittäjyyttä tukevien toimien osuus väheni. Ohjelmien rahoituksen toteuttaminen oli erilaista EU15-maissa kuin EU10-maissa: ohjelmat olivat olleet pitempään käynnissä EU15-maissa, kun taas tietyissä EU10-jäsenvaltioissa oli vaikeuksia joidenkin ohjelmien ja toimenpiteiden käynnistämiseksi vuonna 2005, joka oli ohjelmien ensimmäinen kokonainen toteuttamisvuosi toukokuussa 2004 tapahtuneen liittymisen jälkeen.

2.2.4. *Kalatalous tavoitteen 1 ulkopuolella*

Rakennepolitiikan täytäntöönpano parani vuonna 2005 kalastus- ja vesiviljelyalalla, mikä käy ilmi rahoituksen toteuttamisesta. Tuettujen toimenpiteiden linjaukset vastasivat pitkälti vuoden 2002 yhteisen kalastuspolitiikan uudistuksen tavoitteita.

2.2.5. *Yhteisöaloitteet*

2.2.5.1. Interreg

Vuonna 2005 edistettiin edelleen 81:n Interreg III/Naapuruus -ohjelmien toteutuksessa. Yhtenä merkittävänä tehtävänä näissä ohjelmissa oli väliarviointien päivitys. Sen seurauksena lähes kaikkia ohjelmia muutettiin vuonna 2004 arvioinnin tulosten perusteella. Laajentumisen johdosta perustetuista uusista ohjelmista, joista useat ovat Naapuruus-ohjelmia, vastaavat viranomaiset pyrkivät erityisesti varmistamaan ohjelmien käynnistymisen onnistumisen. Lisäksi Interactukiohjelmissa osaltaan edistettiin edelleen Interreg III -ohjelmien toteuttamisen tehokkuutta ja vaikuttavuutta järjestämällä useita tapahtumia, joissa käsiteltiin alan parhaita käytäntöjä, ja tuottamalla käsikirjoja ohjelmien hallinnoinnista.

2.2.5.2. Leader

Kaudeksi 2000–2006 hyväksyttiin 73 Leader+ -ohjelmaa. Ehdotetuista 938 paikallisesta toimintaryhmästä, joissa toimia hallinnoidaan, hyväksyttiin lopulta 892. Paikalliseen kehittämisstrategiaan kuuluva luonnon- ja kulttuurivarojen hyödyntämisen aihealue osoittautui erittäin suosituksi. Vuonna 2005 toimitettujen seurantakertomusten perusteella ohjelmakauden käynnistymisen jälkeen oli hyväksytty 26–178 hanketta. Pääasialliset toiminta-alat ovat matkailu, pk-yritysten tukeminen, kylien ja maaseutuperinnön uudistaminen ja kehittäminen, maaseutuväestön peruspalvelut ja maaseudun elinkeinot.

2.2.5.3. Urban

Vuonna 2005 hyväksyttiin 20 temaattista verkkoa, joista kussakin käsitellään eri aihepiiriä. Kumppaneina on 179 kaupunkia, joista 36 sijaitsee uusissa jäsenvaltioissa. Joulukuussa 2005 Bristolissa pidetyssä epävirallisessa ministerikokouksessa julkaistiin eurooppalaisten kaupunkien elinolosuhteiden keskeisiä indikaattoreita käsittelevä kaupunkitutkimus (*Urban Audit 2005: key indicators on living conditions in European cities*)⁵.

2.2.5.4. Equal

Vuonna 2005 käynnistettiin Equal-aloitteen toiseen kierrokseen kuuluvien, kansallisella tasolla vuonna 2004 valittujen 2 000 kehityskumppanuushankkeen⁶ toiminta. Hankkeista noin 400 toteutetaan uusissa jäsenvaltioissa. Noin kolmannes toisen kierroksen kehityskumppanuuksista toimii työllistyvyyden aihealueella.

Ensimmäiseen kierrokseen kuuluneiden, vuosina 2004 ja 2005 toimintansa päättäneiden noin 1 400 kehityskumppanuuden tuloksia käsiteltiin useissa seminaareissa paikallisella, kansallisella ja Euroopan tasolla.

2.2.6. *Innovatiiviset toimet*

2.2.6.1. EAKR

Vuonna 2005 alueelliset viranomaiset esittivät 51 tarjousta innovatiivisista toimista. Niistä 28 parasta valittiin tuen piiriin, ja vuoden loppuun mennessä tehtiin rahoituspäätökset 22 hankkeesta. Ohjelmat liittyvät seuraaviin aihepiireihin: osaaminen ja teknologinen innovaatio, tietoyhteiskunta ja kestävä kehitys.

2.2.6.2. ESR

Vuoden aikana saatiin päätökseen 38 paikallisiin työllisyysstrategioihin liittyvää hanketta. ”Innovatiiviset lähestymistavat muutoksenhallintaan” -ehdotuspyynnön toisella kierroksella valittiin 28 hanketta. Aihepiiriin ”ESR:n 6 artiklan hankkeisiin liittyvien innovaatioiden siirtäminen ja levittäminen” liittyviä hankkeita valittiin noin seitsemän, ja niiden tarkoituksena on kannustaa ideoiden vaihtoa tärkeimpien ohjelmien välillä.

2.2.6.3. KOR

Vuosina 2004 ja 2005 pantiin täytäntöön hankkeita, jotka oli valittu vuosina 2002 ja 2003 käynnistettyjen ehdotuspyyntöjen tuloksena. Kalastusalan innovatiivisia toimia koskevien monikansallisten hankkeiden jälkiarviointi saatiin päätökseen vuonna 2005. Arvioinnin mukaan tulokset olivat yleensä parempia pääasiallisten toimenpideohjelmien nojalla tuetuissa hankkeissa kuin innovatiivisen toiminnan

⁵ Lisätietoja osoitteessa <http://www.urbanaudit.org/>

⁶ Kehityskumppanuudet ovat Equal-aloitteen toiminnallisia yksiköitä, jotka kokoavat maantieteellisesti ja eri aloilta keskeisiä toimijoita yhteen (kuten paikallis- ja aluetason viranomaisia, kansalaisjärjestöjä, yrityksiä ja työmarkkinaosapuolia) syrjinnän ja epätasa-arvon torjumiseksi.

hankkeissa, kun tarkasteluperusteina käytetään esimerkiksi vaikuttavuutta, tehokkuutta, seurantajärjestelmän laatua ja kestävyyttä.

3. JOHDONMUKAISUUS JA KOORDINOINTI

3.1. Yhdenmukaisuus suhteessa yhteisön muihin politiikan aloihin

3.1.1. Kilpailu

Asetuksen (EY) N:o 1260/1999 mukaan jäsenvaltioiden on tarkistettava, että kaikki toimet ovat EY:n lainsäädännön, myös valtiontukea koskevien sääntöjen, mukaisia. Kun komissiolle ilmoitetaan EY:n lainsäädännön rikkomisesta tai kun tarkastukset osoittavat näin tapahtuneen, ryhdytään aiheellisiin toimenpiteisiin. Täysimääräisen avoimuuden varmistamiseksi jäsenvaltioiden on annettava tiedoksi valtiontukijärjestelmät, joiden osalta ohjelmissa käytetään rakennerahastojen tukitoimia. Merkittävät muutokset tähän luetteloon edellyttävät uutta komission päätöstä. Yhtään rikkomistapausta ei kuitenkaan tullut komission tietoon vuonna 2005.

3.1.2. Ympäristö

Komissio jatkoi vuonna 2005 ympäristöinvestointien edistämistä koheesiopolitiikan avulla. Pääpaino oli yhdyskuntajätevesien, vedenhankinnan ja jätehuollon alojen keskeisen säännösten noudattamiseen liittyvien investointien yhteisrahoituksessa etenkin uusissa jäsenvaltioissa. Strategista ympäristöarviointia koskevan direktiivin soveltaminen tuleviin toimenpideohjelmiin osana ennakoarviointia on erityinen haaste jäsenvaltioille. EAKR:sta tuettujen tämän alan tärkeimpien hankkeiden luettelo on liitteen osassa 3.

3.1.3. Sisämarkkinat

Julkisia hankintoja koskevien sääntöjen noudattaminen on äärimmäisen tärkeää EU:n yhtenäismarkkinoilla. Silloin kun komissio vastaa yksittäisen hankkeen hyväksymisestä, se varmistaa, että sääntöjä noudatetaan tai että jäsenvaltio itse vastaa niiden noudattamisesta. Komissio vaatii ohjelmatyön yhteydessä jäsenvaltioita antamaan tietoja ohjelmista niitä käsittelevissä vuosikertomuksissa. Aluepolitiikan ja sisämarkkinoiden pääosastot kehittivät vuonna 2005 toimintatavan koordinoitakseen komission toimintaa rikkomistapauksissa.

3.1.4. Liikenne

Euroopan laajuisia verkkoja koskevien yhteisön suuntaviivojen tarkistamisen jälkeen liikenteen alan painopisteet ovat olleet etusijalla koheesiopolitiikassa. Kauden 2007–2013 valmistelujen yhteydessä monia uusia eurooppalaisen liikennepolitiikan aloitteita, kuten ERTMS-järjestelmä, ”merten moottoritiet” ja 30 ensisijaista TEN-hanketta, on lisätty koheesiota koskevien yhteisön tason strategisten suuntaviivojen luonnokseen. EAKR:sta tuettujen tämän alan tärkeimpien hankkeiden luettelo on liitteen osassa 3.

3.1.5. Sukupuolten tasa-arvo

Komissio jatkoi toimiaan sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi rakennerahastojen ja koheesiorahaston avulla. Sukupuolten tasa-arvoa käsittelevä korkean tason työryhmä kokoontui kaksi kertaa keskustellakseen toimien toteutuksesta ja vaihtaakseen parhaita toimintatapoja.

3.2. Välineiden koordinointi

3.2.1. Rakennerahastot ja koheesiorahasto

Euroopan unionin laajentumisesta eli toukokuusta 2004 alkaen koheesiorahasto on kattanut kymmenen uutta jäsenvaltiota. Edunsaajajäsenvaltioita on nyt 13. Talouskasvunsa ansiosta Irlanti ei ole täyttänyt rahaston tukikelpoisuusvaatimuksia 1 päivästä tammikuuta 2004. Sen BKT asukasta kohti on 138 prosenttia⁷ yhteisön keskiarvosta eli merkittävästi korkeampi kuin tukikelpoisuuden raja, joka on 90 prosenttia.

Koheesiorahaston ja rakennerahastojen rahoituksen koordinoinnin tärkein väline on jäsenvaltioiden toimittama strateginen viitekehys, jossa vahvistetaan liikenne- ja ympäristöalojen yleisstrategia. Strategisen viitekehysten ansiosta komissiolla on mahdollisuus tarkistaa jokainen koheesiorahaston puitteissa yhteisrahoitettava hanke ja välttää näin päällekkäisyydet suhteessa yhteisrahoitukseen, jota rakennerahastot myöntävät ohjelmille.

3.2.2. Rakennerahastot ja EIP/EIR

Sen lisäksi, että vuonna 2005 jatkettiin EAKR:n ja koheesiorahaston myöntämän rahoituksen sekä EIP:n toimien koordinointiin ja täydentävyyteen tähtääviä toimia nykyisen ohjelmakauden osalta, komissio ja EIP käynnistivät vuonna 2005 valmistelut yhteistyön lisäämiseksi seuraavalla ohjelmakaudella. Seuraavalle kaudelle asetetut tavoitteet koskevat yhteistyön tiivistämistä ohjelmatyön kaikissa vaiheissa sekä koordinoitun lähestymistavan kehittämistä hankkeiden ja ohjelmien toteutuksen seuranta varten.

JASPERS (Joint Assistance to Support Projects in European Regions) on uusi teknisen avun väline, jota EIP:n on määrä hallinnoida. Komissio ja EIP sopivat siitä ja perustivat sen vuonna 2005 yhteistoiminnassa EAKR:n kanssa avustukseen koheesiojäsenvaltioita. Lissabonin toimintasuunnitelman keskeisenä tavoitteena on parantaa EU:n alueiden pk-yritysten mahdollisuuksia rahoituksen ja riskipääoman hankkimiseen. Tässä tarkoituksessa komissio ja EIP-ryhmä (EIP-EIR) käynnistivät uuden yhteisen aloitteen, "JEREMIE" (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises), parantaakseen rahoituksen saantimahdollisuuksia ja kehittääkseen mikroluottoja pk-yrityksille alueilla, joita rakennerahastot tukevat seuraavalla varainhoitokaudella.

⁷ Vuotta 2005 koskeva Eurostatin luku.

4. ARVIOINNIT

Lissabonin strategiaa edistävien toimien arviointi saatiin päätökseen vuonna 2005. Arvioinnissa vahvistettiin, että rakennerahastojen tukea saaneet ohjelmat ovat edistäneet merkittävästi Lissabonin tavoitteisiin pääsyä, vaikka Lissabonin toimintasuunnitelman ja yksittäisten ohjelmien välistä virallista koordinaointia on ollut vähän, lukuun ottamatta Euroopan sosiaalirahastoa. Monilla alueilla yli kaksi kolmasosaa varoista suunnataan nykyisin toimiin, jotka koskevat suoraan Lissabonin tavoitteita, ja niiden vaikutukset ovat selvästi nähtävissä saavutettujen määrällisten tavoitteiden muodossa. Alueilla, joilla pienempi osuus ohjelman rahoituksesta koskee suoraan Lissabonin tavoitteita, syynä pienempään osuuteen on se, että tuki suunnataan yleensä suurelta osin perusinfrastruktuuriin, mikä kuvastaa köyhimpien alueiden erityisiä investointitarpeita.

Vuonna 2005 käynnistettiin kolme ohjelmakautta 2007–2013 koskevaa strategista tutkimusta: liikenneinvestointien painopisteitä rakenne- ja koheesiorahastoissa käsittelevä strateginen arviointi, ympäristöä ja riskien ennakointia koskeva strateginen arviointi ja innovaatioperusteista taloutta käsittelevä strateginen arviointi.

5. VARAINHOIDON VALVONTA

5.1. EAKR

Vuonna 2005 jatkettiin tarkastuksia, jotka kohdistuivat jäsenvaltioiden hallinto- ja valvontajärjestelmien keskeisten tekijöiden toiminnan tehokkuuteen pääohjelmissa. Vuoden loppuun mennessä oli tarkastettu 52 ohjelmaa. Tarkastuksissa tähän mennessä havaitut ongelmat liittyivät puutteisiin ensimmäisen tason hallinnon tarkastuksissa⁸ ja menojen todentamismenettelyissä, joista maksuviranomainen vastaa.

Uusien jäsenvaltioiden osalta tarkastukset koskivat asetuksen (EY) N:o 438/2001 5 artiklan mukaisesti toimitettujen järjestelmiä koskevien kuvausten arviointia sekä järjestelmien toiminnan ja niiden kuvausten vastaavuuteen kohdistuvien tarkastusten valvontaa. Tarkastuksissa tuli ilmi tiettyjä puutteita, kuten johdon suorittaman laadunvalvonnan riittämättömyys ja kansallisten tarkastuslaitosten suorittamien tarkastusten puutteellinen kattavuus tai laatu.

5.2. ESR

Vuonna 2005 yhteensä 214:stä ESR:n toimenpideohjelmasta tarkastettiin 55 (joista 34 oli uusia). Tarkastuksessa havaittiin joidenkin hallintoviranomaisten tai välittävien elinten suorittamia riittämättömiä ensimmäisen tason tarkastuksia, katkoksia jäljitusketjussa, puutteellisia todentamisprosesseja tai riittämättömiä

⁸ Komission asetuksen (EY) N:o 438/2001 4 artiklassa säädetään seuraavaa: ”Hallinto- ja valvontajärjestelmissä on oltava menettelyt, joilla todennetaan yhteisrahoitettujen tuotteiden ja palveluiden toimittaminen ja aiheutuneiden menojen tosiasiallisuus sekä varmistetaan yhdenmukaisuus asetuksen (EY) N:o 1260/1999 28 artiklan mukaisessa asiaa koskevassa komission päätöksessä olevien edellytysten ja sovellettavien kansallisten ja yhteisön sääntöjen kanssa, erityisesti menojen tukielpöisyydestä rakennerahastoista kyseisen tukitoimen osalta, julkisista hankinnoista, valtiontuesta (mukaan lukien säännöt tuen kasaantumisesta), ympäristönsuojelusta ja yhtäläisistä mahdollisuuksista.”

todentamismenettelyjä, vähäistä tai puuttuvaa tehtävien toisistaan erottamista, puutteita tietotekniikkajärjestelmissä ja tapauksia, joissa oli kyse ESR:n rahoituksen riittämättömästä julkisuudesta.

Käytössä olevien järjestelmien otoksen paikalla tehdyt tarkastukset kattoivat 19 yhteensä 25:stä ESR:n ohjelmasta kaikissa uusissa jäsenvaltioissa.

Lisäksi tehtiin 14 lopputarkastusta, jotka kattoivat 40 ohjelmaa kaudelta 1994–1999 kahdeksassa jäsenvaltiossa.

5.3. EMOTR

Vuonna 2005 tehtiin kauden 1994–1999 osalta seitsemän tarkastusta ja saatettiin samalla päätökseen suunniteltu kyseistä kautta koskeva jälkitarkastusohjelma.

Kauden 2000–2006 osalta (EU15-maat) tehtiin seitsemän tarkastusta. Tyypillisiä havaittuja ongelmia olivat riittämättömät hallinnon tarkastukset, tukikelpoisuusperusteiden tarkistamatta jättäminen maatalouslainsäädännön säännösten mukaisesti ja riippumattomien tarkastusten vähäinen määrä.

Kauden 2004–2006 osalta (EU10-maat) saatiin päätökseen järjestelmäkuvausten analyysi ja suoritettiin neljä tarkastusta.

5.4. KOR

Vuonna 2005 tehtiin yhteensä seitsemän tarkastusta paikalla. Niistä kolmessa oli kyse kauden 2000–2006 ohjelmien hallinto- ja valvontajärjestelmien tarkastamisesta kolmessa jäsenvaltiossa ja yhdessä kauden 2000–2006 ohjelman lopputarkastuksesta. Kolmessa paikalla tehdyssä tarkastuksessa kohteena olivat innovatiiviset toimet, joiden osalta tarkastettiin seitsemän ohjelmaa kolmessa jäsenvaltiossa (Italia, Yhdistynyt kuningaskunta ja Espanja). Tärkeimmät havaitut ongelmat olivat väärinkäyttötapauksia, jotka liittyivät muun muassa henkilöstö-, matka- ja oleskelukustannusten ilmoittamiseen liian suurina, alv:hen ja dokumentoimattomien kustannusten maksuihin. Lisäksi tehtiin tarkastusmatkoja uusien jäsenvaltioiden hallinto- ja maksuviranomaisten toiminnan ja tehokkuuden arvioimiseksi.

5.5. OLAF

Euroopan petostentorjuntavirasto OLAF teki jäsenvaltioihin 43 virkamatkaa, jotka liittyivät rakennerahastojen yhteisrahoittamiin toimenpiteisiin. Virkamatkoista 24 koski paikalla tehtyjä tarkastuksia, ja 19 virkamatkaa tehtiin muissa tarkoituksissa, kuten tietojen keräämiseksi tai kansallisten hallintoelinten tai oikeusviranomaisten avustamiseksi. Tyypillisiä havaittuja ongelmia olivat muun muassa väärin tehdyt ilmoitukset, virheellinen laskutus ja julkisia hankintoja koskevien sääntöjen noudattamatta jättäminen.

Jäsenvaltiot ilmoittivat vuonna 2005 komissiolle asetuksen (EY) N:o 1681/94 mukaisesti 3 356 väärinkäyttötapausta, joihin liittyvien maksujen määrä oli 466 617 970 euroa kausina 1994–1999 ja 2000–2006. Sekä tapauksiin liittyvät summat että niiden lukumäärä hieman kasvoivat vuoteen 2004 verrattuna⁹. Tuloksiin

⁹ 2004: ilmoitettujen tapausten lukumäärä: 3 037; ilmoituksiin liittyvä kokonaissumma: 431 miljoonaa euroa.

on mahdollisesti vaikuttanut kauden 1994–1999 ohjelmien lopputarkastusten loppuun saattamiseksi tehty työ, ja ne ovat osoitus jäsenvaltioiden omia velvoitteitaan koskevan tietoisuuden lisääntymisestä, mikä on kannustavaa. Näin ollen kasvu johtuu todennäköisesti pikemminkin lisääntyneestä valppaudesta ja paremmasta raportoinnista kuin väärinkäyttötapausten lukumäärän tosiasiallisesta kasvusta.

Vuonna 2005 asetusta (EY) N:o 1681/94 muutettiin asetuksella (EY) N:o 2035/2005¹⁰, jonka tarkoituksena on yksinkertaistaa menettelyjä ja selkeyttää tiettyjä seikkoja varmistaen kuitenkin yhteisön taloudellisten etujen suojaaminen.

6. KOMISSIOTA AVUSTAVAT KOMITEAT

6.1. Aluekehityksen ja alueellisen uudelleenjärjestelyn komitea

Vuonna 2005 komissiota kuultiin hallintokomitean ominaisuudessa rakennepolitiikan rahoituksen epäsäännönmukaisuuksista ja aiheettomasti maksettujen summien takaisinperinnästä sekä tätä alaa koskevan tiedotusjärjestelmän perustamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 1681/94 muuttamisesta. Komiteaa kuultiin myös asetuksen (EY) N:o 1260/1999 23 artiklan nojalla rahoitettuja erityyppisiä teknisen avun toimenpiteitä koskevista ehdotuksista.

6.2. ESR-komitea

Komitea kokoontui neljä kertaa täysistuntoon ja sen tekninen työryhmä kokoontui kuusi kertaa. Keskustelujen aiheet vaihtelivat laajalti ja koskivat sekä ESR:n täytäntöönpanoa meneillään olevalla kaudella että seuraavan ohjelmakerroksen valmisteluja.

6.3. Maatalouden rakenteiden ja maaseudun kehittämisen komitea (STAR)

STAR-komitea kokoontui kahdeksan kertaa vuoden 2005 aikana. Se antoi myönteisen lausunnon 32:sta neuvoston asetuksen (EY) N:o 1257/1999 44 artiklan 2 kohdan mukaisesta maaseudun kehittämisohjelmien muutoksesta ja 13:sta neuvoston asetuksen (EY) N:o 1268/1999 4 artiklan mukaisen maaseudun kehittämisohjelman muutoksesta.

6.4. Kalatalous- ja vesiviljelyalan rakenteiden komitea (CSFA)

Vuonna 2005 komiteaa kuultiin seuraavista aiheista: KOR:n tekninen apu vuodeksi 2005; komission päätösluonnos hankkeesta nro I/0016/90/02 – Azienda Agricola LE CANNE; kalastusalan yritysten pelastamiseksi ja niiden rakenneuudistuksen toteuttamiseksi tarkoitettuja valtiontukia koskevien yhteisön suuntaviivojen valmistelu; komission asetuseräluonnos rakennepolitiikan rahoituksen epäsäännönmukaisuuksista ja aiheettomasti maksettujen summien takaisinperinnästä sekä tätä alaa koskevan tiedotusjärjestelmän perustamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 1681/94 muuttamisesta.

¹⁰ EUVL L 328, 15.12.2005, s. 8.